

ВИЩИЙ АНТИКОРУПЦІЙНИЙ СУД

ОГЛЯД ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ з питань використання спеціальних методів розслідування злочинів [проведення негласних слідчих (розшукових) дій] та особливостей відкриття матеріалів, які стали підставою для їхнього проведення

(рішення, ухвалені ЄСПЛ та внесені до бази даних HUDOC,
за період з 1997 по 2021 роки)

Київ
2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
Розділ I. Загальні принципи забезпечення конвенційних гарантій прав людини під час використання спеціальних методів розслідування злочинів	13
1) Щодо можливості використання державою спеціальних слідчих методів, зокрема у справах, які стосуються організованої злочинності та корупції	13
2) Щодо неможливості у демократичному суспільстві жертвувати правом особи на належне здійснення правосуддя, що застосовується до усіх видів злочинності, від найпростішої до найскладнішої, задля будь-якої доцільності	13
3) Щодо можливості вважати прийнятними докази, отримані під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, якщо відповідні заходи супроводжуються належними і достатніми гарантіями проти зловживань і, зокрема, чіткими й передбачуваними процедурами дозволу, виконання і контролю	14
4) Щодо можливості здійснення контролю за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій як з боку судді, так і з боку прокурора, за умови наявності належних процедур і гарантій	15
Розділ II. Дотримання конвенційних гарантій основоположних прав та свобод людини під час реалізації тих негласних слідчих (розшукових) дій, які становлять собою виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (із залученням спеціальних агентів).....	16
1) Щодо неможливості виправдовувати громадським інтересом використання доказів, отриманих способом поліцейної провокації	16
2) Щодо визначення провокації на противагу законному розслідуванню під прикриттям, а також необхідності вивчення мотивів, які виправдовували операцію проникнення, і поведінки державних органів.....	16
3) Щодо матеріального та процесуального критеріїв, які застосовує Суд для розгляду скарг про провокацію	18
4) Щодо змісту матеріального критерію провокування, який застосовує ЄСПЛ	18
5) Щодо змісту процесуального критерію провокування (підбурювання) злочину, який застосовує ЄСПЛ.....	20
6) Щодо необхідності у разі повідомлення про провокацію злочину забезпечити змагальну, ретельну, повну й таку, що дає відповідь на запитання стосовно наявності провокації, процедуру.....	21

- 7) Щодо дій національного суду під час дослідження тверджень про наявність підбурювання до скоєння злочину з боку агентів під прикриттям..... 21
- 8) Щодо тесту, розробленого ЄСПЛ, для оцінки наявності в діях поліції ознак непрямой провокації 22
- 9) Щодо впливу доказів, отриманих внаслідок підбурювання з боку приватних осіб, на загальну справедливість провадження, та особливостей розгляду скарги на підбурювання з боку приватної особи..... 22
- 10) Щодо необхідності відмежування тих дій таємних агентів, які свідчать про те, що агенти «долучились» до злочинної діяльності або ж «проникли» у неї, від дій, які вказують, що таємні агенти радше спричинили таку злочинну діяльність 23
- 11) Щодо відправної точки в лінії захисту особи, яку суд має брати до уваги під час ствердження такою особою про підбурювання з боку поліції 24
- 12) Щодо обов'язкової умови, яка має бути виконана, для забезпечення гарантій статті 6 Конвенції, у справах, які порушують питання про провокацію 24
- 13) Щодо необхідності перевірки наявності провокації у разі заявлення про такий факт за умови, що твердження підсудного не є абсолютно нереалістичними..... 25
- 14) Щодо обов'язку судів, які розглядають кримінальне провадження, уважно вивчати матеріали справи, якщо обвинувачений стверджує, що його спровокували на скоєння правопорушення, для забезпечення того, щоб судовий розгляд був справедливим у значенні статті 6 § 1 Конвенції..... 25
- 15) Щодо необхідності зазначення у рішенні про надання дозволу на проведення таємної поліційної операції інформації про мотиви і мету передбаченої пробної закупівлі, а також обов'язковості здійснення контролю за нею або судом, або іншим незалежним органом для забезпечення права на справедливий судовий розгляд, гарантованого статтею 6 § 1 Конвенції 27
- 16) Щодо змісту критерію «вагомим підстав підозрювати» особу у схильності до скоєння злочину та його ролі у перевірці заяви про спровокування 27
- 17) Щодо оцінки фактів (1) вжиття заявником заходів застереження під час здійснення операцій таємної закупівлі або ж (2) неповідомлення органів влади про схиляння його скоїти злочин як таких, що є індикаторами наявності злочинної діяльності або наміру щодо її вчинення 28
- 18) Щодо конкретних виявів дій таємних агентів (відповідні зовнішні форми активності), які Суд вважає поведінкою, що спровокувала особу скоїти відповідний злочин 29

- 19) Щодо контексту (конкретних обставин), за якого (яких) можна стверджувати про поліційну провокацію з боку таємних агентів (агентів під прикриттям) 30
- 20) Щодо фактів, встановлення яких дає можливість кваліфікувати таємну операцію як провокацію 31
- 21) Щодо потреби встановлення в національному законодавстві чіткої та передбачуваної процедури надання дозволу на проведення таємних операцій та забезпечення належного нагляду за їхнім проведенням 32

Розділ III. Щодо особливостей процедури відкриття документів, які стали підставою для використання спеціальних методів розслідування злочинів [негласних слідчих (розшукових) дій] 33

- 1) Щодо обов'язку органів кримінального переслідування повідомляти захисту про всі наявні у них докази: як на обвинувачення, так і на виправдання 33
- 2) Щодо потреби забезпечення особі доступу як до доказів, на яких ґрунтується обвинувачення проти неї, так і до доказів, які висунуте обвинувачення спростовують 33
- 3) Щодо необхідності наведення обвинуваченим конкретних підстав для звернення з клопотанням про доступ до доказів та важливості перевірки судом обґрунтованості цих причин 34
- 4) Щодо важливості застосування критерію «абсолютної необхідності» в контексті обмеження права захисту на доступ до доказів 35
- 5) Щодо обов'язку суду ретельно перевіряти процес ухвалення рішень про надання дозволу на проведення спеціальних заходів розслідування задля забезпечення дотримання вимог змагального провадження і рівності сторін 37
- 6) Щодо важливості забезпечення участі сторони захисту у визначенні критеріїв належності електронних даних до доказів у справі 38
- 7) Щодо конкретних обставин, за наявності яких ЄСПЛ встановлював порушення / відсутність порушення права на змагальний судовий розгляд .. 39
- 8) Щодо конкретних обставин, за наявності яких ЄСПЛ встановлював порушення / відсутність порушення права на змагальний судовий розгляд .. 40

Показчик рішень, використаних під час підготовки цього Огляду 41

—А— 41

—В— 42

—С— 42

—D— 42

—E— 43

—F—	43
—G—	43
—J—	44
—K—	44
—L—	44
—M—	45
—N—	46
—P—	46
—R—	46
—S—	47
—T—	48
—V—	49
—Y—	49

ВСТУП

Вибір для цього Огляду назви, в якій фігурує синтаксична конструкція «спеціальні методи розслідування злочинів», зумовлений тим, що саме так йменує відповідні слідчі (розшукові) заходи Європейський суд з прав людини (надалі – Суд, ЄСПЛ) – міжнародний судовий орган Ради Європи, висвітленню практики якого присвячено запропонований матеріал.

У національній правовій системі України «спеціальні методи розслідування злочинів» відомі як «негласні слідчі (розшукові) дії».

До негласних за кримінальним процесуальним законодавством України належать такі слідчі (розшукові) дії:

1) втручання у приватне спілкування, різновидами якого є (1) аудіо-, відеоконтроль особи; (2) арешт, огляд і виїмка кореспонденції; (3) зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж; (4) зняття інформації з електронних інформаційних систем (див. статті 258–266 КПК України);

2) обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (див. статтю 267 КПК України);

3) установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (див. статтю 268 КПК України);

4) спостереження за особою, річчю або місцем (див. статтю 269 КПК України);

5) моніторинг банківських рахунків (див. статтю 269¹ КПК України);

6) аудіо-, відеоконтроль місця (див. статтю 270 КПК України);

7) контроль за вчиненням злочину (див. статтю 271 КПК України);

8) виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (див. статтю 272 КПК України).

Якщо апелювати до правового регулювання у сфері застосування спеціальних методів розслідування злочинів у закордонних державах, то можна зробити висновок, що закріплений кримінальним процесуальним законодавством України в цій частині інструментарій має своїм підґрунтям законодавчий досвід цілої низки європейських країн, зокрема й держав-членів ЄС, а також сформовані неурядовими міжнародними організаціями керівні настанови.

Зокрема, у відповідній частині Рекомендації Rec(2005)10 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо «спеціальних методів розслідування» тяжких злочинів, включно з терористичними актами (від 10.04.2005), йдеться про таке:

«Глава I. Визначення та сфера застосування

Для мети цієї Рекомендації «спеціальні методи розслідування» означає методи, що застосовуються компетентними органами в контексті кримінальних розслідувань задля виявлення підозрюваних під час

розслідування тяжких злочинів, а також задля збирання інформації в такий спосіб, щоб не попереджати цільових осіб.

Для мети цієї Рекомендації «компетентні органи» означає органи правопорядку, судові та слідчі органи, які беруть участь у санкціонуванні, нагляді або використанні спеціальних методів розслідування відповідно до національного законодавства.

Розділ II. Використання спеціальних методів розслідування на національному рівні

а. Загальні принципи

1. Держави-члени повинні відповідно до вимог Європейської конвенції з прав людини (ETS № 5) визначити у своєму національному законодавстві обставини, за яких компетентні органи уповноважені вдаватися до використання методів прихованого розслідування.

2. Держави-члени повинні вживати відповідних законодавчих заходів, щоб дозволити відповідно до пункту 1 використовувати спеціальні методи розслідування для надання їх своїм компетентним органам тією мірою, якою це необхідно в демократичному суспільстві і вважається доцільним для ефективного кримінального розслідування та судового переслідування.

3. Держави-члени повинні вживати відповідних законодавчих заходів для забезпечення належного контролю за впровадженням спеціальних методів розслідування судовими органами або іншими незалежними органами способом надання попереднього дозволу, нагляду під час розслідування або надання дозволу *post facto*.

б. Умови використання

4. Методи спеціального розслідування повинні застосовуватися тільки в тих ситуаціях, коли є достатні підстави вважати, що тяжкий злочин був скоєний або підготовлений чи готується однією або декількома конкретними особами або ще невстановленою особою чи групою осіб.

5. Слід забезпечити пропорційність між наслідками використання спеціальних методів розслідування та визначеною метою. З огляду на це під час ухвалення рішення про їхнє використання повинна бути надана оцінка в світлі серйозності злочину і з урахуванням нав'язливого характеру конкретної використовуваної техніки спеціального розслідування.

6. Держави-члени повинні забезпечити, щоб компетентні органи застосовували менш нав'язливі методи розслідування, ніж спеціальні методи розслідування, якщо такі методи дозволяють виявити, запобігти або переслідувати злочин з належною ефективністю.

7. Держави-члени повинні, в принципі, вжити відповідних законодавчих заходів для забезпечення належності доказів, отриманих від використання спеціальних методів розслідування в судах. Процесуальні

правила, що регулюють належність та допустимість таких доказів, забезпечують права обвинуваченого на справедливий судовий розгляд»¹.

Кримінальна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією (ETS № 173, від 27.01.1999) передбачає, що кожна сторона повинна вжити таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними, включно з тими, що дозволяють використання спеціальних методів розслідування, які можуть сприяти збиранню доказів у цій сфері².

У пояснювальній записці Конвенції також зазначається про те, що «спеціальні методи розслідування» можуть охоплювати використання агентів під прикриттям, прослуховування, перехоплення телекомунікацій та доступ до комп'ютерних систем. Конвенція не впливає на права і зобов'язання, що випливають з міжнародних багатосторонніх конвенцій з особливих питань.

Кримінальна конвенція Ради Європи про відмивання, розшук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних від злочину (ETS № 141, від 08.11.1990) передбачає, що кожна сторона повинна розглянути питання про запровадження таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для того, щоб вона могла використовувати спеціальні методи розслідування, що сприяють виявленню та розшукуванню доходів і збиранню доказів, пов'язаних з ними.

Використання спеціальних методів розслідування, таких як контрольовані постачання в контексті незаконного обігу наркотичних засобів, також передбачає стаття 73 Конвенції, підписаної в Шенгені 19.06.1990, що імплементує Шенгенську угоду від 14.06.1985 про поступове скасування перевірок на спільних кордонах³.

Використання спеціальних методів розслідування, зокрема й електронних або інших форм спостереження та таємних операцій, також передбачає стаття 20 Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності (A/RES/55/25) від 08.01.2001.

Також варто згадати й про те, що ЄСПЛ у своєму рішенні у справі *«Веселов та інші проти Росії» (Veselov and Others v. Russia)* (заяви № № 23200/10, 24009/07 та 556/10, §§ 50–63, від 02.10.2012) здійснив порівняльне дослідження законодавства двадцяти двох держав-членів Ради Європи (Австрія, Бельгія, Болгарія, Чехія, Хорватія, Естонія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Греція, Ірландія, Італія, Ліхтенштейн, Литва, «колишня Югославська Республіка Македонія», Польща, Португалія, Румунія, Словенія, Іспанія, Туреччина та

---

¹ Рекомендації Rec(2005)10 Комітету Міністрів державам-членам щодо «спеціальних методів розслідування» тяжких злочинів, включно з терористичними актами, від 10.04.2005 [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_670#Text.

² Кримінальна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією (ETS № 173, від 27.01.1999) [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text.

³ Конвенція, що імплементує Шенгенську угоду від 14.06.1985 про поступове скасування перевірок на спільних кордонах, підписана в Шенгені 19.06.1990 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/MU90300>.

Об'єднане Королівство) щодо використання таємних агентів у тестових закупівлях та схожих прихованих операціях.

Порівняльне дослідження продемонструвало, що у всіх цих країнах поліція може здійснювати таємні операції, зокрема й у справах про торгівлю наркотиками, в порядку, визначеному відповідними законами та нормативно-правовими актами. Тільки в Ірландії немає формального законодавчого або нормативного підґрунтя для використання таємного стеження. Низка країн також передбачають у своєму праві можливість залучення приватних осіб, утім дозволяють вдаватися до агентів під прикриттям тільки тоді, коли збирання доказів іншими способами надто ускладнене або взагалі неможливе.

Дослідження засвідчує, що переважна частина охоплених країн запровадила виняткову або спільну відповідальність судових органів у процедурі санкціонування, хоча у певних рішеннях йдеться про прокурора, адміністративні органи або високопосадовців поліції.

Судовий дозвіл потрібен у Болгарії (суд), Хорватії (слідчий суддя), Естонії (слідчий суддя), Греції (палата обвинувального акта), Ліхтенштейні, Польщі (регіональний суд за попередньою згодою Генерального прокурора), Словенії (слідчий суддя) та Туреччині (суддя).

В Австрії та Бельгії повноваження щодо санкціонування таємних операцій покладається винятково на прокурора.

У низці країн передбачають залучення або прокурора, або суду, або одразу обох, залежно від, наприклад, виду операції або, частіше, стадії провадження.

У Чеській Республіці «*фіктивне передання*», яке включає тестові закупівлі, вимагає дозволу прокурора, тоді як використання агента під прикриттям (з огляду на особливо серйозні правопорушення) може бути дозволене тільки суддею Високого Суду (розглядає апеляції у справах, що слухалися обласними судами як судами першої інстанції). Згідно з німецьким законодавством використання агентів під прикриттям має бути дозволене прокурором, а також судом, якщо операція спрямована проти конкретної особи або передбачає проникнення в приватні приміщення. У Румунії дозвіл також надає прокурор, але відео- та аудіозапис під час операції вимагає попереднього дозволу судді.

У Франції дозвіл надається прокурором на стадії попереднього розслідування та слідчим суддею (*juge d'instruction*) під час досудового розслідування. Литовське право в такому ж дусі вимагає дозволу судді під час досудового розслідування, тоді як на більш ранній стадії дозволу прокурора достатньо. У «колишній Югославській Республіці Македонія» (з лютого 2019 – Республіка Північна Македонія) спеціальні слідчі заходи на етапі досудового розслідування можуть бути призначені або прокурором, або слідчим суддею, але як тільки розслідування буде розпочате, дозвіл може бути наданий тільки останнім.

У Португалії таємні операції в межах розслідування вимагають попереднього дозволу компетентного члена прокуратури з обов'язковим

зверненням із клопотанням про санкціонування до слідчого судді, і вважаються санкціонованими на 72 години. Якщо операція здійснюється в межах запобігання скоєнню злочинів, це підпадає під компетенцію слідчого судді, який може дати необхідний дозвіл за пропозицією органів прокуратури.

Іспанське законодавство також передбачає повідомлення слідчого судді, коли дозвіл на таємну операцію був наданий прокурором. Такий дозвіл також може бути виданий безпосередньо суддею.

В Італії немає вимоги щодо офіційного дозволу від прокурора або суду, але відповідний орган повинен надати попереднє повідомлення про початок операції компетентному прокурору. У ситуації з наркотиками, перш ніж проводити таємну операцію, Центральне управління служби з наркотрафіку або його регіональні чи провінційні офіси повинні повідомити прокурора, відповідального за розслідування, але вони не потребують їхнього офіційного схвалення.

Певні країни не вимагають участі суду або прокурора в процедурі санкціонування. У Фінляндії рішення про таємну діяльність ухвалює голова Національного бюро розслідувань або начальник поліції безпеки на прохання звичайного поліцейського відділу. Органи, що ухвалюють рішення, відокремлені від служб, які здійснюють операцію.

В Об'єднаному Королівстві таємні операції мають отримати адміністративний, а не судовий дозвіл. У рішенні Палати Лордів (палата парламенту) «*P. проти Луселі*» (*R v. Loosely*) [2001] Лорд Маккей підкреслив, що хоча механіка в Об'єднаному Королівстві для дозволу та нагляду за такою практикою сильно відрізняється від судового нагляду в континентальних країнах, мета є однаковою, а саме: усунути ризик вимагання, корупції або зловживання владою з боку поліціантів, які діють без належного нагляду.

Державні органи, які мають право дозволяти використання таємного джерела людського інтелекту (CHIS), викладені в законі. Кожен орган державної влади має свого окремого уповноваженого.

Уповноважені посадові особи не повинні відповідати за дозвіл власної діяльності, тобто тієї, в якій вони самі повинні діяти як CHIS або як обробник CHIS. Крім того, уповноважені посадові особи повинні, де це можливо, бути незалежними від органу розслідування. Проте визнається, що це не завжди можливо, особливо у випадку невеликих організацій, або там, де необхідно діяти терміново або з міркувань безпеки. Якщо уповноважений службовець санкціонує власну діяльність, центральний обробник повинен підкреслити це, і на це слід звернути увагу комісара або інспектора під час наступної перевірки.

В Ірландії так само немає процедури судового дозволу. Поліція або інші правоохоронні органи ухвалюють і виконують всі оперативні рішення, що стосуються таємних операцій.

Окрім цього, 26.02.2001 Комітет міністрів Ради Європи завершив розгляд заяви № 25829/94 у справі «*Тейшейра де Кастро проти Португалії*» (*Teixeira de*

Castro v. Portugal) (від 09.06.1998, *Reports of Judgments and Decisions 1998–IV*), ухваливши резолюцію CM/ResDH(2001)12, в якій описані заходи, вжиті Урядом Португалії для запобігання майбутнім порушенням статті 6 § 1 у зв'язку з використанням поліцією агентів під прикриттям:

«...зادля забезпечення того, щоб використання таємних агентів не перешкоджало надмірно праву на справедливий суд, гарантованому Європейською конвенцією з прав людини, стаття 59 Законодавчого декрету № 15/93 про запобігання торгівлі наркотиками була змінена Законом від 03.09.1996 № 45/1996. Відповідно до доданого до статті 59 пункту 3 використання таких осіб підлягає затвердженню судом, яке має бути надане протягом 5 днів і на певний період».

Уряд Португалії вважав, що з огляду на надправовий статус Конвенції, як це тлумачиться Європейським судом з прав людини, в португальському праві (рішення Конституційного Суду № 345/99 від 15.06.1999 та № 533/99 від 12.10.1999) португальські суди здійснюватимуть цей нагляд та адаптуватимуть своє тлумачення Кримінально-процесуального кодексу (зокрема статті 126) так, щоб уникнути нових порушень, аналогічних тому, що було виявлене у справі Тейшейри де Кастро.

Задля сприяння такій адаптації рішення Європейського суду з прав людини було опубліковане в «Реверта Португеса де Сьенсія Кримінальна» (RPCC 10/2000), а також поширене серед відповідних органів влади, включно з поліцією.

10.03.2011 Комітет міністрів Ради Європи завершив виконання рішення у справі «*Пургіотакіс проти Греції*» (*Purgiotakis v. Greece*) (заява № 15100/06, від 21.02.2008), ухваливши резолюцію ResDH(2011)11, в якій зазначається, наскільки це доречно:

«Висновки Суду були схвалені в національному прецедентному праві. Установлено, що відповідно до статті 6 Конвенції засудження обвинуваченого не повинне виникати винятково з поведінки поліціанта, який бере участь у справі (діючи як агент-провокатор), інакше вимоги справедливого судового розгляду не виконуються (Касаційний суд 193/2009). Крім того, це засудження має ґрунтуватися на додаткових, переконливих доказах, а не тільки на свідченнях залучених поліціантів (Касаційний суд 100/2007, Касаційний суд Корфу 29/2007)».

02.12.2011 Комітет міністрів Ради Європи завершив виконання судових рішень як у справі у справі «*Раманаускас проти Литви*» [ВП] (*Ramanauskas v. Lithuania*) [GC] (заява № 74420/01, від 5 лютого 2008 року), так і у справі *Малінінас проти Литви* (заява № 10071/04, від 01.07.2008), ухваливши

Резолюцію CM/ResDH(2011)231, в якій описані заходи, вжиті Урядом Литви для того, щоб запобігти надалі ймовірним порушенням статті 6 § 1, зважаючи на використання поліцією таємних агентів:

«Задля запобігання подібним порушенням Верховний Суд у своєму рішенні від 16.12.2008 встановив загальні принципи щодо випадків, коли використовується імітаційна модель кримінальної поведінки.

По-перше, Верховний Суд наголосив, що імітаційна модель кримінальної поведінки як метод розслідування не може бути використана для підбурювання до скоєння злочину, а може бути застосована тільки за наявності правдивої та об'єктивної інформації для ініціювання злочинної діяльності.

По-друге, державні службовці не можуть виступати як приватні особи для підбурювання третіх осіб до скоєння злочину, тоді як дії приватних осіб, які діють задля спонукання третіх осіб до скоєння злочину, та перебувають під контролем і чинять за вказівками державних посадових осіб, є таким підбурюванням.

По-третє, можна зробити висновок, що відбувається акт підбурювання, навіть якщо державні службовці не діють дуже інтенсивно і нагально, і також й у ситуаціях, коли контакт з третіми особами здійснюється не напряму, а через посередників.

По-четверте, тягар доведення в судовому провадженні лежить на державних органах, які зобов'язані спростувати будь-які аргументи, висунуті іншою стороною у кримінальному провадженні щодо підбурювання державними агентами до вчинення правопорушення.

По-п'яте, після встановлення акта підбурювання жодні докази, отримані способом підбурювання, не допускаються. Визнання злочину таким, що був скоєний внаслідок підбурювання, викорінює і саме підбурювання, і його наслідки.

По-шосте, бажано, щоб таємні методи контролювалися судом, хоча нагляд прокурора сам собою не порушує Конвенцію.

Це рішення Верховного Суду є обов'язковим для всіх національних судів. Отже, воно передбачає чітку та передбачувану процедуру в аналогічних ситуаціях».

Розділ I. Загальні принципи забезпечення конвенційних гарантій прав людини під час використання спеціальних методів розслідування злочинів

1) Щодо можливості використання державою спеціальних слідчих методів, зокрема у справах, які стосуються організованої злочинності та корупції

ЄСПЛ визнає необхідність для державних органів використовувати спеціальні методи розслідування, зокрема у справах стосовно організованої злочинності і корупції. З огляду на це застосування таких методів, зокрема й різних способів проникнення, саме собою не становить порушення права на справедливий судовий розгляд. Водночас через ризик породження ними (відповідними спеціальними методами) поліційних провокацій вкрай важливо окреслити чіткі межі їхнього використання [1].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Раманаускас проти Литви» [ВП] (*Ramanauskas v. Lithuania*) [GC], заява № 74420/01, від 5 лютого 2008 року (див. передусім § 51), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-84935%22%5D%7D>.

2) Щодо неможливості у демократичному суспільстві жертвувати правом особи на належне здійснення правосуддя, що застосовується до усіх видів злочинності, від найпростішої до найскладнішої, задля будь-якої доцільності

Хоча зростання організованої злочинності і вимагає вжиття необхідних заходів, але попри це право на справедливий судовий розгляд, з якого випливає вимога належного здійснення правосуддя, застосовується до усіх видів кримінальних правопорушень, від найбільш простого до найскладнішого. Право на належне здійснення правосуддя посідає настільки чільне місце у демократичному суспільстві, що ним не можна жертвувати задля доцільності [1]. Зважаючи на це, хоча поліція і може діяти під прикриттям, проте вона не може провокувати скоєння злочину [2].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Раманаускас проти Литви» [ВП] (*Ramanauskas v. Lithuania*) [GC], заява № 74420/01, від 5 лютого 2008 року (див. насамперед § 53), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-84935%22%5D%7D>.

[2] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Худобін проти Росії» (*Khudobin v. Russia*), заява № 59696/00, від 26 жовтня 2006 року (див. передусім § 128), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22languageisocode%22:%5B%22ENG%22%5D,%22appno%22:%5B%2259696/00%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22CHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-77692%22%5D%7D>.

3) Щодо можливості вважати прийнятними докази, отримані під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, якщо відповідні заходи супроводжуються належними і достатніми гарантіями проти зловживань і, зокрема, чіткими й передбачуваними процедурами дозволу, виконання і контролю

Конвенція не забороняє на стадії розслідування кримінального провадження, коли цього вимагає характер правопорушення, використовувати таке джерело отримання доказів як повідомлення анонімних інформаторів, проте використання надалі їхніх заяв судом першої інстанції під час ухвалення обвинувального вироку все ж таки порушує проблему, яка стосується обмеження права на захист [1]. Це проблемне питання вимагає дослідження того, чи були анонімні заяви «вирішальними» для засудження особи, тобто чи було таке засудження у непримиренному конфлікті з гарантіями, що містяться в статті 6 Конвенції [2]. Загалом, використання такого джерела отримання доказів як повідомлення анонімних інформаторів є прийнятним тільки тоді, коли його супроводжують належні й достатні гарантії проти зловживань і, зокрема, чіткі й прогнозовані процедури дозволу, виконання та контролю за згаданими слідчими заходами [3].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Тейшейра де Кастро проти Португалії» (*Teixeira de Castro v. Portugal*), заява № 44/1997/828/1034, від 9 червня 1998 року (див. насамперед § 35), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Teixeira%20de%20Castro%20v.%20Portugal%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-58193%22%5D%7D>.

[2] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Костовські проти Нідерландів» (*Kostovski v. the Netherlands*), заява № 11454/85, від 20 листопада 1989 року (див. передусім § 44), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Kostovski%20v.%20the%20Netherlands%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22CHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-57615%22%5D%7D>.

[3] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Раманаускас проти Литви» [ВП] (*Ramanauskas v. Lithuania*), [CG], заява № 74420/01, від 5 лютого 2008 року (див. насамперед § 43), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-84935%22%5D%7D>.

4) Щодо можливості здійснення контролю за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій як з боку судді, так і з боку прокурора, за умови наявності належних процедур і гарантій

Щодо органу, який має контролювати операції з проникнення, то Суд вважає, що хоча контроль з боку судді є найбільш рекомендованим, можна залучати й інші органи, за умови наявності належних процедур і гарантій, наприклад, контроль з боку прокурора [1, 2].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Баннікова проти Росії» (*Bannikova v. Russia*), заява № 18757/06, від 4 листопада 2010 року (див. передусім § 50), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Bannikova%20v.%20Russia%22%5D%2C%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%5D%2C%22itemid%22:%5B%22001-101589%22%5D%7D>.

[2] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Чохонелідзе проти Грузії» (*Tchokhonelidze v. Georgia*), заява № 31536/07, від 28 червня 2018 року (див. насамперед § 51), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Tchokhonelidze%20v.%20Georgia%22%5D%2C%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%5D%2C%22itemid%22:%5B%22001-183946%22%5D%7D>; з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2018/07/Rishennya-u-spravi-Chohonelidze-proti-Gruzii.pdf>.

Розділ II. Дотримання конвенційних гарантій основоположних прав та свобод людини під час реалізації тих негласних слідчих (розшукових) дій, які становлять собою виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (із залученням спеціальних агентів)

1) Щодо неможливості виправдовувати громадським інтересом використання доказів, отриманих способом поліційної провокації

Хоча залучення таємних агентів і може бути допустимим за умови, що на нього поширені чіткі обмеження та гарантії, проте використання доказів, отриманих за допомогою підбурювання з боку поліції, не можна виправдати громадським інтересом, оскільки обвинувачений з самого початку зазнає ризику бути остаточно позбавленим права на справедливий судовий розгляд [1].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Раманаускас проти Литви» [ВП] (*Ramanauskas v. Lithuania*) [GC], заява № 74420/01, від 5 лютого 2008 року (див. передусім § 54) можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-84935%22%5D%7D>.

2) Щодо визначення провокації на протиправу законному розслідуванню під прикриттям, а також необхідності вивчення мотивів, які виправдовували операцію проникнення, і поведінки державних органів

Суд визначає провокацію (на протиправу законному розслідуванню під прикриттям) як ситуацію, коли залучені посадові особи – працівники органів правопорядку чи особи, що діють за їхньою вказівкою – не обмежуються розслідуванням протиправної діяльності «по суті пасивним способом», а впливають на суб'єкта так, щоб підбурити його до скоєння злочину, який за інших обставин не був би вчинений, задля того, щоб зафіксувати його скоєння, тобто надати можливість отримати доказ і розпочати кримінальне переслідування.

Перевіряючи те, чи було розслідування «по суті пасивним», Суд вивчає причини, що лежали в основі таємної операції, зокрема, чи були об'єктивні підозри, що заявник був залучений до злочинної діяльності або був схильний до вчинення кримінального правопорушення, поки до нього не звернулася поліція [2, 3], і поведінку органів влади, що це здійснили, зокрема, чи чинили органи влади такий вплив на заявника, щоб підбурити до скоєння правопорушення, яке за інших обставин не було б вчинене, щоб зробити можливим встановлення правопорушення, тобто надати докази та порушити кримінальне провадження [1, 3, 4, 5]. Наприклад, установивши, що приватні особи почали співпрацювати з поліцією в той час, коли заявник вже зв'язався з одним із них, щоб організувати перевезення наркотиків, а також те, що дії цих приватних осіб тільки з цього

моменту контролювала поліція та прокуратура, які були проінформовані про операцію. Суд констатував, що немає підстав таких приватних осіб вважати агентами-провокаторами, бо їхня діяльність не перевищувала аналогічної діяльності агента під прикриттям [6].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Раманаускас проти Литви» [ВП] (*Ramanauskas v. Lithuania*) [GC], заява № 74420/01, від 5 лютого 2008 року (див. насамперед § 55), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-84935%22>}}.

[2] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Баннікова проти Росії» (*Bannikova v. Russia*), заява № 18757/06, від 4 листопада 2010 року (див. передусім § 38), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:%22Bannikova%20v.%20Russia%22,%22documentcollectionid%22:%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22,%22itemid%22:%22001-101589%22>}}.

[3] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Фурхт проти Німеччини» (*Furcht v. Germany*), заява № 54648/09, від 23 жовтня 2014 року (див. насамперед § 51), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-147329%22>}}.

[4] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Морарі проти Республіки Молдова» (*Morari v. the Republic of Moldova*), заява № 65311/09, від 8 березня 2016 року (див. передусім § 31), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:%22Morari%20v.%20the%20Republic%20of%20Moldova%22,%22documentcollectionid%22:%22CHAMBER%22,%22itemid%22:%22001-161369%22>}}.

[5] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Матановіч проти Хорватії» (*Matanović v. Croatia*), заява № 2742/12, від 4 квітня 2017 року (див. насамперед § 122), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22appno%22:%222742/12%22,%22itemid%22:%22001-172466%22>}}. з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2019/03/matanovich-proty-horvatii-tekst-rishennia-espl.pdf>.

[6] Детальніше з автентичним текстом ухвали ЄСПЛ щодо прийнятності у справі «Секвейра проти Португалії» (*Sequeira v. Portugal*), заява № 73557/01, від 6 травня 2003 року, можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%22languageisocode%22:%22FRE%22,%22appno%22:%2273557/01%22,%22documentcollectionid%22:%22ADMISSIBILITY%22,%22itemid%22:%22001-44204%22>}}.

3) Щодо матеріального та процесуального критеріїв, які застосовує Суд для розгляду скарг про провокацію

У своєму прецедентному праві з питання провокації злочину Суд розробив критерії відмежування провокації, яка порушує статтю 6 § 1 Конвенції, від допустимої поведінки щодо застосування законних спеціальних заходів під прикриттям. Суд пояснив, що хоча неможливо звести різноманітність ситуацій, які можуть виникнути в цьому контексті, до простого контрольного списку спрощених критеріїв, розгляд Судом скарг на провокацію розвинувся на основі двох тестів: матеріального і процесуального критеріїв на підбурювання [1, 2].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Матановіч проти Хорватії» (*Matanović v. Croatia*); заява № 2742/12, від 4 квітня 2017 року (див. передусім § 122), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%5B%222742/12%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-172466%22%5D%7D>; з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2019/03/matanovich-proty-horvatii-tekst-rishennia-espl.pdf>.

[2] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Раманаускас проти Литви (№ 2)» [*Ramanauskas v. Lithuania* (№ 2)], заява № 55146/14, від 20 лютого 2018 року (див. насамперед § 55), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22fulltext%22:%5B%22Ramanauskas%20v.%20Lithuania%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-180850%22%5D%7D>; з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2018/03/f5ef3ba52c4849ecd3ac_file.pdf.

4) Щодо змісту матеріального критерію провокування, який застосовує ЄСПЛ

Перед застосуванням матеріального і процесуального критеріїв на провокування Суд повинен спочатку переконатися в тому, що ситуація, яка розглядається, підпадає *prima facie* під категорію «справ про провокування». Якщо Суд переконається в тому, що скаргу заявника належить розглянути в межах категорії «справа про провокування», він спершу розпочинає оцінювання наявності матеріального критерію провокації. Якщо відповідно до матеріального критерію підбурювання на підставі наявної інформації Суд міг би визнати з достатнім рівнем впевненості, що національні органи розслідували діяльність заявника по суті пасивно і не підбурювали його або її до скоєння злочину, то це зазвичай є достатнім для того, щоб Суд дійшов висновку, що використання надалі в кримінальному провадженні проти особи доказів, отриманих за

допомогою таємного заходу, не викликає питання щодо порушення статті 6 § 1 [1, 2, 3, 4].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Матановіч проти Хорватії» (*Matanović v. Croatia*), заява № 2742/12, від 4 квітня 2017 року (див. передусім §§ 131–133), можна ознайомитися за покликанням

[https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22fulltext%22:\[%22Matanovi%C4%87%20v.%20Croatia%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22\],%22itemid%22:\[%22001-172466%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22fulltext%22:[%22Matanovi%C4%87%20v.%20Croatia%22],%22documentcollectionid%22:[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22],%22itemid%22:[%22001-172466%22]}); з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2019/03/matanovich-proty-horvatii-tekst-rishennia-espl.pdf>.

[2] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Раманаускас проти Литви (№ 2)» [*Ramanauskas v. Lithuania (№ 2)*], заява № 55146/14, від 20 лютого 2018 року [див. насамперед § 62, (a) (b)], можна ознайомитися за покликанням

[https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22fulltext%22:\[%22Ramanauskas%20v.%20Lithuania%202%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22\],%22itemid%22:\[%22001-180850%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22fulltext%22:[%22Ramanauskas%20v.%20Lithuania%202%22],%22documentcollectionid%22:[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22],%22itemid%22:[%22001-180850%22]}); з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2018/03/f5ef3ba52c4849ecd3ac_file.pdf.

[3] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Вірджіл Дан Васіле проти Румунії» (*Virgil Dan Vasile v. Romania*), заява № 35517/11, від 15 травня 2018 року (див. передусім §§ 47–49), можна ознайомитися за покликанням

[https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22itemid%22:\[%22001-182854%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22itemid%22:[%22001-182854%22]}).

[4] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Акбай та інші проти Німеччини» (*Akbay and Others v. Germany*), заяви № № 40495/15, 37273/15 і 40913/15, від 15 жовтня 2020 року (див. насамперед § 119), можна ознайомитися за покликанням

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:\[%22Akbay%20and%20Others%20v.%20Germany%22\],%22itemid%22:\[%22001-204996%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:[%22Akbay%20and%20Others%20v.%20Germany%22],%22itemid%22:[%22001-204996%22]}); з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2021/02/rishennia-espl-akbai-proti-nimechchini-3.pdf>.

5) Щодо змісту процесуального критерію провокування (підбурювання) злочину, який застосовує ЄСПЛ

Якщо висновки Суду відповідно до матеріального критерію є непереконливими через відсутність інформації у справі, нерозкриття або протиріччя у тлумаченнях подій сторонами, або якщо Суд визнає на основі матеріального критерію, що заявник зазнав підбурювання всупереч статті 6 § 1, треба щоб Суд вдався до процесуального критерію підбурювання як до другого кроку. Суд пояснив, що він застосовує цей тест для того, щоб визначити, чи були вжиті необхідні заходи для розкриття національними судами обставин аргументованої заяви про підбурювання, а також для того, чи у випадку висновку про підбурювання або у справі, в якій обвинуваченню не вдалося довести, що не було підбурювання, відповідні висновки були зроблені відповідно до Конвенції. Провадження проти заявника не мало б справедливості, якої вимагає стаття 6 Конвенції, якщо метою дій державних органів влади було підбурювання заявника до скоєння злочину, за який він був засуджений, а національні суди не розглянули належним способом твердження про підбурювання [1, 2, 3, 4].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Матановіч проти Хорватії» (*Matanović v. Croatia*), заява № 2742/12, від 4 квітня 2017 року (див. передусім §§ 134–135), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22fulltext%22:%5B%22Matanovi%20v.%20Croatia%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-172466%22%5D%7D>; з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2019/03/matanovich-proty-horvatii-tekst-rishennia-espl.pdf>.

[2] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Раманаускас проти Литви (№ 2)» [*Ramanauskas v. Lithuania* (№ 2)], заява № 55146/14, від 20 лютого 2018 року [див. насамперед § 62 (с)], можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22fulltext%22:%5B%22Ramanauskas%20v.%20Lithuania%20%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-180850%22%5D%7D>; з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2018/03/f5ef3ba52c4849ecd3ac_file.pdf.

[3] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Вірджіл Дан Васіле проти Румунії» (*Virgil Dan Vasile v. Romania*), заява № 35517/11, від 15 травня 2018 року (див. передусім § 50), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22itemid%22:%5B%22001-182854%22%5D%7D>.

[4] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Акбай та інші проти Німеччини» (*Akbay and Others v. Germany*), заяви № № 40495/15, 37273/15 і 40913/15, від 15 жовтня 2020 року (див. насамперед §§ 120–121), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Akbay%20and%20Others%20v.%20Germany%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-204996%22%5D%7D>; з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2021/02/rishennia-espl-akbai-proti-nimechchini-3.pdf>.

6) Щодо необхідності у разі повідомлення про провокацію злочину забезпечити змагальну, ретельну, повну й таку, що дає відповідь на запитання стосовно наявності провокації, процедуру

У разі заявлення про провокацію Суд повинен перевірити (1) чи є скарга на підбурювання суттєвим захистом відповідно до національного законодавства, (2) чи дає підстави для виключення доказів, (3) чи призводить до подібних наслідків [1]. Хоча саме державні органи повинні визначати, якої процедури слід дотримуватись у разі повідомлення про провокацію, проте Суд вимагає, щоб вона була змагальною, ретельною, всеосяжною й давала переконливі відповіді на запитання щодо наявності провокації [1]. Окрім того, Суд визнав, що гарантії змагальності та рівності сторін є необхідними, особливо в разі нерозголошення інформації слідчими органами [1].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Баннікова проти Росії» (*Bannikova v. Russia*), заява № 18757/06, від 4 листопада 2010 року (див. передусім §§ 54, 57 і 58), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Bannikova%20v.%20Russia%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-101589%22%5D%7D>.

7) Щодо дій національного суду під час дослідження тверджень про наявність підбурювання до скоєння злочину з боку агентів під прикриттям

У межах процедури, яка має використовуватися під час розгляду заяви про провокування, національний суд повинен принаймні провести ретельне дослідження того, чи підбурювали агенти під прикриттям до скоєння злочину обвинуваченого. Задля цього суд повинен вивчити (1) причини проведення операції, (2) ступінь причетності поліції до вчинення правопорушення та (3) характер будь-якого підбурювання чи тиску, якого зазнав заявник. Крім того, заявнику має бути надана можливість викласти свою позицію щодо кожного з цих пунктів [1].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Таранекс проти Латвії» (*Taraneks v. Latvia*), заява № 3082/06, від 2 грудня 2014 року (див. насамперед § 67), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Taraneks%20v.%20Latvia%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-148268%22%5D%7D>.

8) Щодо тесту, розробленого ЄСПЛ, для оцінки наявності в діях поліції ознак непрямой провокації

Прецедентне право Суду щодо підбурювання стосується також і непрямой провокації. Непрямою провокацією Суд вважає ситуацію, коли особа не контактувала безпосередньо з працівниками поліції, що працюють під прикриттям, але була причетна до правопорушення як співучасник, якого поліція безпосередньо підштовхувала до вчинення правопорушення. З огляду на це Суд встановив такий тест для своєї оцінки: (а) чи передбачуваним було для поліції, що особа, безпосередньо підбурена до вчинення правопорушення, могла зв'язатися з іншими особами для участі в злочині; (б) чи була діяльність цієї особи також визначена поведінкою поліціантів; та (в) чи розцінювалися залучені особи національними судами як співучасники правопорушення [1].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Акбай та інші проти Німеччини» (*Akbay and Others v. Germany*), заяви № № 40495/15, 37273/15 і 40913/15, від 15 жовтня 2020 року (див. передусім § 117), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Akbay%20and%20Others%20v.%20Germany%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-204996%22%5D%7D>; з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2021/02/rishennia-espl-akbai-proti-nimechchini-3.pdf>.

9) Щодо впливу доказів, отриманих внаслідок підбурювання з боку приватних осіб, на загальну справедливість провадження, та особливостей розгляду скарги на підбурювання з боку приватної особи

Суд не виключає, що використання доказів, отриманих за допомогою підбурювання з боку приватних осіб, так само як і підбурювання, вчинене агентами держави або від її імені, може впливати на загальну справедливість провадження, і що допуск отриманих таким способом доказів може за певних обставин зробити провадження несправедливим для мети застосування статті 6

Конвенції. Проте скарга, яка стосується підбурювання до скоєння злочину приватною особою, яка не діяла згідно із вказівками або під іншим контролем органів влади, розглядається в контексті загальних правил використання доказів в кримінальному процесі, а не як питання провокації [1].

[1] Детальніше з автентичним текстом ухвали ЄСПЛ щодо прийнятності у справі «Шеннон проти Об'єднаного Королівства» (*Shannon v. the United Kingdom*), заява № 67537/01, від 6 квітня 2004 року, можна ознайомитися за покликанням [https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22fulltext%22:\[%22Shannon%20v.%20the%20United%20Kingdom%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22DECISIONS%22\],%22itemid%22:\[%22001-23863%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22fulltext%22:[%22Shannon%20v.%20the%20United%20Kingdom%22],%22documentcollectionid%22:[%22DECISIONS%22],%22itemid%22:[%22001-23863%22]}).

10) Щодо необхідності відмежування тих дій таємних агентів, які свідчать про те, що агенти «долучились» до злочинної діяльності або ж «проникли» у неї, від дій, які вказують, що таємні агенти радше спричинили таку злочинну діяльність

Важливим питанням є те, чи агентів, які діють від імені держави, можна вважати такими, (1) що «долучились» до злочинної діяльності, (2) чи вони її радше спричинили. У першій ситуації згадана дія залишається в межах роботи під прикриттям, а не як дії агента-провокатора, які можуть порушити пункт 1 статті 6 Конвенції. Водночас Суд вважає, що якщо ініціатива у справі була взята на себе приватною особою, то факти впливу поліції на перебіг подій, зокрема, передання технічного обладнання приватній особі для запису розмов і підтримання пропозиції фінансового заохочення заявника, мають бути розцінені саме як «приєднання» до злочинної діяльності, а не як її ініціювання. Наведене стосується і того, коли особа скаржилася до поліції, що інша особа вимагала від неї хабаря для позитивного розгляду справи, і суб'єкт санкціонування таємної операції дав дозвіл на її проведення задля того, щоб перевірити обґрунтованість такого факту, тільки після отримання відповідної скарги [1].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Мілінене проти Литви» (*Miliniene v. Lithuania*), заява № 74355/01, від 24 червня 2008 року (див. насамперед §§ 37–38), можна ознайомитися за покликанням [https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22fulltext%22:\[%22Milinien%C4%97%20v.%20Lithuania%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22\],%22itemid%22:\[%22001-87142%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22fulltext%22:[%22Milinien%C4%97%20v.%20Lithuania%22],%22documentcollectionid%22:[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22],%22itemid%22:[%22001-87142%22]}).

11) Щодо відправної точки в лінії захисту особи, яку суд має брати до уваги під час ствердження такою особою про підбурювання з боку поліції

Лінія захисту від провокації обов'язково передбачає, що обвинувачений визнає, що діяння, яке йому чи їй інкримінують, було вчинене, але одночасно стверджує, що це сталося внаслідок незаконного підбурювання з боку поліції [1] (можна порівняти з «Яхимович проти України», де в контексті інкримінованого замовного вбивства особа навпаки заперечувала звинувачення, але висувала заяву про підбурювання, неявно чи явно, протягом усього провадження [2]).

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Берлізев проти України» (*Berlizev v. Ukraine*), заява № 43571/12, від 8 липня 2021 року (див. передусім § 46), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Berlizev%20v.%20Ukraine%22%2C%22itemid%22:%5B%22001-210850%22%5D%7D>; з офіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://minjust.gov.ua/files/general/2021/11/15/20211115153507-23.doc>.

[2] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Яхимович проти України» (*Yakhymovych v. Ukraine*), заява № 23476/15, від 16 грудня 2021 року (див. насамперед § 46), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-214013%22%5D%7D>; з офіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://minjust.gov.ua/files/general/2022/05/24/20220524162544-84.docx>.

12) Щодо обов'язкової умови, яка має бути виконана, для забезпечення гарантій статті 6 Конвенції, у справах, які порушують питання про провокацію

У справах, які порушують питання про провокацію, стаття 6 Конвенції буде дотримана тільки в тому разі, якщо заявник міг ефективно порушити питання про підбурювання під час судового розгляду, чи то висловлюючи заперечення, чи то іншим способом. Сам факт дотримання загальних гарантій, таких як рівність сторін або права на захист, не є достатнім. У таких ситуаціях обвинувачення має довести, що підбурювання не було, за умови, що твердження підсудного не є абсолютно нереалістичними. За відсутності будь-яких таких доказів завданням судових органів є вивчення фактів справи та вжиття необхідних заходів задля з'ясування того, чи підбурювання відбулося. Якщо вони виявлять, що підбурювання було, вони повинні зробити висновки відповідно до Конвенції [1].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Раманаускас проти Литви» [ВП] (*Ramanauskas v. Lithuania*) [GC], заява № 74420/01, від 5 лютого 2008 року (див. передусім §§ 69–70), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-84935%22%5D%7D>.

13) Щодо необхідності перевірки наявності провокації у разі заявлення про такий факт за умови, що твердження підсудного не є абсолютно нереалістичними

Сторона обвинувачення має довести, що підбурювання не було, за умови, що твердження підсудного не є абсолютно нереалістичними. За відсутності будь-яких таких доказів завданням судових органів є вивчення фактів справи та вжиття необхідних заходів задля з'ясування того, чи підбурювання відбулося. Якщо суд виявить, що підбурювання було, він повинен зробити висновки відповідно до Конвенції. Сам факт того, що заявник визнав себе винним у висунутому йому звинуваченні, не звільняє суд першої інстанції від обов'язку перевірити твердження про провокацію, бо таке зізнання не може викоринити ані підбурювання, ані його наслідки [1].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Раманаускас проти Литви» [ВП] (*Ramanauskas v. Lithuania*) [GC], заява № 74420/01, від 5 лютого 2008 року (див. насамперед §§ 70 і 72), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-84935%22%5D%7D>.

14) Щодо обов'язку судів, які розглядають кримінальне провадження, уважно вивчати матеріали справи, якщо обвинувачений стверджує, що його спровокували на скоєння правопорушення, для забезпечення того, щоб судовий розгляд був справедливим у значенні статті 6 § 1 Конвенції

Для того, щоб судовий розгляд був справедливим у значенні статті 6 § 1 Конвенції, всі докази, отримані внаслідок підбурювання поліції, мають бути виключені або має бути застосована процедура з аналогічними наслідками. Особа не може бути покарана за злочинну діяльність (або її частину), яка стала наслідком підбурювання з боку органів державної влади [1]. Це особливо слушно, коли поліційна операція відбувалася без достатньої правової бази чи належних гарантій [2]. У такій системі судовий розгляд скарги на підбурювання є єдиним ефективним засобом перевірки обґрунтованості причин операцій під прикриттям та з'ясування того, чи залишалися агенти «по суті пасивними» під час цих операцій [3]. Ефективність судового перегляду слід оцінювати, беручи до уваги причини, що містяться в рішеннях національних судів. Суди повинні встановити після проведення змагального провадження причини, чому операція

під прикриттям була спрямована проти заявника, ступінь причетності працівників поліції до правопорушення та характер будь-якого підбурювання або тиску, якого зазнав заявник [4, 5].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Акбай та інші проти Німеччини» (*Akbay and Others v. Germany*), заяви № № 40495/15, 37273/15 і 40913/15, від 15 жовтня 2020 року (див. передусім §§ 123–124), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Akbay%20and%20Others%20v.%20Germany%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-204996%22%5D%7D>; з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2021/02/rishennia-espl-akbai-proti-nimechchini-3.pdf>.

[2] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Раманаускас проти Литви» [ВП] (*Ramanauskas v. Lithuania*) [GC], заява № 74420/01, від 5 лютого 2008 року (див. насамперед § 60), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-84935%22%5D%7D>.

[3] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Лагутін та інші проти Росії» (*Lagutin and Others v. Russia*), заява № № 6228/09, 19123/09, 19678/07, 52340/08 і 7451/09, від 24 квітня 2014 року (див. передусім § 119), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22fulltext%22:%5B%22Lagutin%20and%20Others%20v.%20Russia%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-142518%22%5D%7D>;

[4] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Санду проти Республіки Молдова» (*Sandu v. the Republic of Moldova*), заява № 16463/08, від 11 лютого 2014 року (див. насамперед § 38), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22fulltext%22:%5B%22Sandu%20v.%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-140773%22%5D%7D>;

[5] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Чохонелідзе проти Грузії» (*Tchokhonelidze v. Georgia*), заява № 31536/07, від 28 червня 2018 року (див. передусім § 52), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Tchokhonelidze%20v.%20Georgia%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-183946%22%5D%7D>; з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2018/07/Rishennya-u-spravi-Chohonelidze-proti-Gruzii.pdf>;

15) Щодо необхідності зазначення у рішенні про надання дозволу на проведення таємної поліційної операції інформації про мотиви і мету передбаченої пробної закупівлі, а також обов'язковості здійснення контролю за нею або судом, або іншим незалежним органом для забезпечення права на справедливий судовий розгляд, гарантованого статтею 6 § 1 Конвенції

Дослідивши особливості проведення таємних поліційних операцій з пробної закупівлі, які реалізують в російському правопорядку, Суд установив, що такі операції санкціонують прості адміністративні рішення органу, який сам пізніше і проводить операцію, та що такі операції не супроводжує судовий контроль чи будь-який інший незалежний нагляд [1]. Водночас оцінюючи таку процедуру «пробної закупівлі», яку передбачає російське законодавство, Суд ухвалив, що ця процедура була неповноцінною і наражала заявників на свавілля поліції та підірвала справедливість кримінального провадження проти них. Суд додатково встановив, що національні суди також не змогли належно розглянути заяву обвинувачених про провокацію, й, зокрема, не розглянули причини «тестової закупівлі» і поведінку поліції та її інформаторів стосовно заявників [2].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Ванян проти Росії» (*Vanyan v. Russia*), заява № 53203/99, від 15 грудня 2005 року (див. насамперед §§ 46–47), можна ознайомитися за покликанням

[https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22fulltext%22:\[%22Vanyan%20v.%20Russia%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22\],%22itemid%22:\[%22001-71673%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22fulltext%22:[%22Vanyan%20v.%20Russia%22],%22documentcollectionid%22:[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22],%22itemid%22:[%22001-71673%22]}).

[2] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Веселов та інші проти Росії» (*Veselov and Others v. Russia*), заяви № № 23200/10, 24009/07 і 556/10, від 2 жовтня 2012 року (див. передусім § 127), можна ознайомитися за покликанням

[https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22fulltext%22:\[%22Veselov%20and%20Others%20v.%20Russia%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22\],%22itemid%22:\[%22001-113289%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22fulltext%22:[%22Veselov%20and%20Others%20v.%20Russia%22],%22documentcollectionid%22:[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22],%22itemid%22:[%22001-113289%22]}).

16) Щодо змісту критерію «вагомих підстав підозрювати» особу у схильності до скоєння злочину та його ролі у перевірці заяви про провокування

Наявність «вагомих підстав підозрювати» «обвинуваченого» у схильності до скоєння злочину є такою, що надає операції із залученням таємних агентів характеру «проникнення», а не «провокації». Водночас відповідна підозра має

ґрунтуватися на конкретних доказах, які свідчать про те, що «обвинувачений» вжив початкові кроки для вчинення дій, що становлять злочин, за який його згодом притягують до відповідальності. Якщо правопорушників, які вже контактували з «обвинуваченим» під час підготовки ним злочину, поліція згодом залучила для допомоги в розслідуванні як таємних агентів, то Суд розцінює, що вони діяли саме як «агенти під прикриттям», оскільки серйозні заходи з підготовки до скоєння злочину були зроблені до початку їхньої участі в розслідуванні [1].

[1] Детальніше з автентичним текстом ухвали ЄСПЛ щодо прийнятності у справі «Єврофінаком проти Франції» (*Eurofinacom v. France*), заява № 58753/00, від 7 вересня 2004 року, можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-66595%22%5D%7D>.

17) Щодо оцінки фактів (1) вжиття заявником заходів застереження під час здійснення операцій таємної закупівлі або ж (2) неповідомлення органів влади про схиляння його скоїти злочин як таких, що є індикаторами наявності злочинної діяльності або наміру щодо її вчинення

Наявність судимості сама собою не є показником схильності до скоєння злочину [1]. Проте Суд визнавав такими, що вказують на наявність злочинної діяльності або наміру щодо її вчинення, зокрема, ті факти, що особа (1) вживала заходи застереження під час здійснення операцій таємної закупівлі [2], або ж вона (2) не вжила жодних заходів для доведення до відома органів влади, що її схиляють до скоєння злочину [3, 4].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Константін і Стоян проти Румунії» (*Constantin and Stoian v. Romania*), заяви № № 23782/06 і 46629/06), від 29 вересня 2009 року (див. насамперед § 55), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22fulltext%22:%5B%22Constantin%20and%20Stoian%20v.%20Romania%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-94406%22%5D%7D>.

[2] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Вірджіл Дан Васіле проти Румунії» (*Virgil Dan Vasile v. Romania*), заява № 35517/11, від 15 травня 2018 року (див. передусім § 53), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22itemid%22:%5B%22001-182854%22%5D%7D>.

[3] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Горгієвські проти колишньої Югославської Республіки Македонія» (*Gorgievski v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*), заява № 18002/02, від 16 липня 2009 року (див. насамперед § 53), можна ознайомитися за покликанням

[https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22fulltext%22:\[%22Gorgievski%20v.%20the%20former%20Yugoslav%20Republic%20of%20Macedonia%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22\],%22itemid%22:\[%22001-93614%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22fulltext%22:[%22Gorgievski%20v.%20the%20former%20Yugoslav%20Republic%20of%20Macedonia%22],%22documentcollectionid%22:[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22],%22itemid%22:[%22001-93614%22]}).

[4] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Матановіч проти Хорватії» (*Matanović v. Croatia*), заява № 2742/12, від 4 квітня 2017 року (див. передусім §§ 142–143), можна ознайомитися за покликанням

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:\[%222742/12%22\],%22itemid%22:\[%22001-172466%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:[%222742/12%22],%22itemid%22:[%22001-172466%22]}); з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2019/03/matanovich-proty-horvatii-tekst-rishennia-espl.pdf>.

18) Щодо конкретних виявів дій таємних агентів (відповідні зовнішні форми активності), які Суд вважає поведінкою, що спровокувала особу скоїти відповідний злочин

Питання про те, чи особу підштовхнули скоїти відповідне правопорушення, є чинником, який слід брати до уваги. Суд вважає, що спровокувати особу скоїти злочин (незалежно від того, був таємний агент працівником органів правопорядку чи особою, яка діяла на прохання таких органів) може така поведінка таємного агента під час розслідування: 1) намагання з власної ініціативи встановити контакт із особою за відсутності об'єктивних підозр у її причетності до злочинної діяльності [1]; 2) намагання встановити контакт із особою за відсутності об'єктивних доказів того, що вона схильна скоїти це кримінальне правопорушення без такого втручання [2]; 3) спроби наполягати, вчиняючи тиск [3], 4) збільшення ціни понад звичайну [4] або ж 5) намагання викликати у особи співчуття шляхом симуляції симптомів наркотичного голоду [5].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Бурак Хан проти Туреччини» (*Burak Hun v. Turkey*), заява № 17570/04, від 15 грудня 2009 року (див. насамперед § 44), можна ознайомитися за покликанням

[https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22itemid%22:\[%22001-96228%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22itemid%22:[%22001-96228%22]}).

[2] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Сепіл проти Туреччини» (*Sepil v. Turkey*), заява № 17711/07, від 12 листопада 2013 року (див. передусім § 34), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22fulltext%22:%5B%22Sepil%20v.%20Turkey%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-128037%22%5D%7D>;

[3] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Раманаускас проти Литви» [ВП] (*Ramanauskas v. Lithuania*) [GC], заява № 74420/01, від 5 лютого 2008 року (див. насамперед § 67), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-84935%22%5D%7D>;

[4] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Малінінас проти Литви» (*Malininas v. Lithuania*), заява № 10071/04, від 1 липня 2008 року (див. передусім § 37), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22fulltext%22:%5B%22Malininas%20v.%20Lithuania%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-87223%22%5D%7D>.

[5] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Ванян проти Росії» (*Vanyan v. Russia*), заява № 53203/99, від 15 грудня 2005 року (див. насамперед §§ 11 і 49), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22fulltext%22:%5B%22Vanyan%20v.%20Russia%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-71673%22%5D%7D>.

19) Щодо контексту (конкретних обставин), за якого (яких) можна стверджувати про поліційну провокацію з боку таємних агентів (агентів під прикриттям)

Установивши, що до того заявник не мав судимості, щодо нього не порушувалось жодного слідчого провадження, що поліціянти не знали його, що у нього вдома не знайшли жодних наркотичних речовин, і що кількість наркотичної речовини, знайденої при ньому під час затримання, не перевищувала обсяг, про який просили таємні агенти, Суд дійшов висновку, що в цій ситуації поліціянти зробили більше, ніж звичайні таємні агенти, оскільки вони спровокували правопорушення, і ніщо не дозволяє припускати, що без їхнього втручання відповідне правопорушення не було б скоєне [1].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Тейшейра де Кастро проти Португалії» (*Teixeira de Castro v. Portugal*), заява № 44/1997/828/1034, від 9 червня 1998 року (див. передусім §§ 38–39), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22%3A%5B%22Teixeira%20de%20Castro%20v.%20Portugal%22%5D%2C%22documentcollectionid%22%3A%5B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%5D%2C%22itemid%22%3A%5B%22001-58193%22%5D%7D>.

20) Щодо фактів, встановлення яких дає можливість кваліфікувати таємну операцію як провокацію

Суд звернув увагу на те, що дії щодо розслідування злочинів становлять провокацію, зокрема, тоді, (1) коли втручання агентів під прикриттям відбувалося не в межах офіційної операції з боротьби з незаконним обігом наркотиків і не під наглядом судді [1]; (2) коли не було вказівок на те, які причини чи особисті мотиви спонукали агента під прикриттям звернутися до заявника за власною ініціативою, не повідомляючи про це своє керівництво [2]; (3) коли не було офіційного дозволу на проведення та нагляд за таємною операцією, скарга на провокацію щодо якої подана [3].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Тейшейра де Кастро проти Португалії» (*Teixeira de Castro v. Portugal*), заява № 44/1997/828/1034, від 9 червня 1998 року (див. насамперед § 38), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22%3A%5B%22Teixeira%20de%20Castro%20v.%20Portugal%22%5D%2C%22documentcollectionid%22%3A%5B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%5D%2C%22itemid%22%3A%5B%22001-58193%22%5D%7D>.

[2] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Раманаускас проти Литви» [ВП] (*Ramanauskas v. Lithuania*) [GC], заява № 74420/01, від 5 лютого 2008 року (див. передусім § 64), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-84935%22%5D%7D>.

[3] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Чохонелідзе проти Грузії» (*Tchokhonelidze v. Georgia*), заява № 31536/07, від 28 вересня 2018 року (див. насамперед § 51), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22%3A%5B%22Tchokhonelidze%20v.%20Georgia%22%5D%2C%22documentcollectionid%22%3A%5B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%5D%2C%22itemid%22%3A%5B%22001-183946%22%5D%7D>; з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2018/07/Rishennya-u-spravi-Chohonelidze-proti-Gruzii.pdf>.

21) Щодо потреби встановлення в національному законодавстві чіткої та передбачуваної процедури надання дозволу на проведення таємних операцій та забезпечення належного нагляду за їхнім проведенням

Суд неодноразово ухвалював, що межа між законним проникненням агента під прикриттям і підбурюванням до скоєння злочину, ймовірно, буде перетнута, якщо в національному законодавстві не буде встановлена чітка та передбачувана процедура надання дозволу на проведення таємних операцій, і, особливо, якщо був відсутній належний нагляд. У справах, порушених проти росії щодо таємних операцій з наркотиками, Суд встановив, зокрема, що ні законодавство про оперативно-розшукову діяльність, ні інші документи не забезпечують достатніх гарантій щодо цього питання, і заявив про (1) потребу надання судового чи іншого незалежного дозволу, а також (2) важливість проведення нагляду за такою діяльністю [1].

*[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Носко та Нєфєдов проти Росії» (Nosko and Nefedov v. Russia), заяви № 5753/09 і 11789/10, від 30 жовтня 2014 року (див. передусім § 50), можна ознайомитися за покликанням
[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:\[%22Nosko%20and%20Nefedov%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\],%22itemid%22:\[%22001-147441%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:[%22Nosko%20and%20Nefedov%22],%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-147441%22]}).*

Розділ III. Щодо особливостей процедури відкриття документів, які стали підставою для використання спеціальних методів розслідування злочинів [негласних слідчих (розшукових) дій]

1) Щодо обов'язку органів кримінального переслідування повідомляти захисту про всі наявні у них докази: як на обвинувачення, так і на виправдання

Зазвичай стаття 6 § 1 вимагає, щоб органи кримінального переслідування повідомляли захисту про всі наявні у них докази: як на обвинувачення, так і на виправдання [1]. Ненадання стороні захисту речових доказів, які містять такі відомості, які могли б дозволити обвинуваченому виправдати себе або пом'якшити вирок, означало б відмову у наданні засобів, необхідних для підготовки захисту, і, отже, порушення права, гарантованого в Стаття 6 § 3 (b) Конвенції [2].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Роу та Девіс проти Об'єднаного Королівства» [ВП] (*Rowe and Davis v. the United Kingdom*) [GC], заява № 28901/95, від 16 лютого 2000 року (див. насамперед § 60), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Rowe%20and%20Davis%20v.%20the%20United%20Kingdom%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-58496%22%5D%7D>.

[2] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Леас проти Естонії» (*Leas v. Estonia*), заява № 59577/08, від 6 березня 2012 року (див. передусім § 81), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Leas%20v.%20Estonia%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-109343%22%5D%7D>; з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2019/03/case-of-leas-v-estonia.pdf>.

2) Щодо потреби забезпечення особі доступу як до доказів, на яких ґрунтується обвинувачення проти неї, так і до доказів, які висунуте обвинувачення спростовують

Питання щодо доступу до доказів відповідно до статті 6 може виникнути тоді, коли докази, про які йдеться, стосуються справи заявника, зокрема, якщо вони мають важливе значення для підтримання звинувачень, висунутих проти нього [1]. Це стосується ситуацій, коли докази використовувалися та на них покладалися для визначення вини заявника, або вони містили такі відомості, які могли б дозволити заявнику виправдати себе або пом'якшити вирок [2]. Відповідними доказами в цьому контексті є не тільки докази, що безпосередньо

стосуються фактів конкретної справи, а й інші докази, які можуть стосуватися прийнятності, надійності та повноти перших [3].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Матановіч проти Хорватії» (*Matanović v. Croatia*); заява № 2742/12, від 4 квітня 2017 року (див. насамперед § 161), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%5B%222742/12%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-172466%22%5D%7D>; з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2019/03/matanovich-proty-horvatii-tekst-rishennia-espl.pdf>.

[2] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Леас проти Естонії» (*Leas v. Estonia*), заява № 59577/08, від 6 березня 2012 року, (див. передусім § 81), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Leas%20v.%20Estonia%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-109343%22%5D%7D>; з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2019/03/case-of-leas-v-estonia.pdf>.

[3] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Мірілашвілі проти Росії» (*Mirilashvili v. Russia*), заява № 6293/04, від 11 грудня 2008 року, (див. насамперед § 200), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Mirilashvili%20v.%20Russia%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-90099%22%5D%7D>.

3) Щодо необхідності наведення обвинуваченим конкретних підстав для звернення з клопотанням про доступ до доказів та важливості перевірки судом обґрунтованості цих причин

Від обвинуваченого можливо очікувати наведення конкретних підстав для його або її клопотання про доступ до доказів, а національні суди уповноважені перевірити обґрунтованість цих причин [1, 2, 3, 4]. У будь-якому разі у системах, у яких органи прокуратури за законом зобов'язані брати до уваги факти як за, так і проти підозрюваного, процедура, за допомогою якої органи прокуратури самі намагаються оцінити, що може бути доречним до справи, а що ні, без будь-яких наступних процесуальних гарантій прав на захист, не може відповідати вимогам статті 6 § 1 [4, 5].

[1] Детальніше з автентичним текстом ухвали ЄКПЛ щодо прийнятності у справі «Сі. Джі. Пі. проти Нідерландів» (С. G. P. v. the Netherlands), заява № 29835/96, від 15 січня 1997 року, можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22C.G.P.%20v.%20the%20Netherlands%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-3469%22%5D%7D>.

[2] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Янатуїнен проти Фінляндії» (Janatuinen v. Finland), заява № 28552/05, від 8 грудня 2009 року, (див. передусім § 45), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Janatuinen%20v.%20Finland%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-96101%22%5D%7D>.

[3] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Леас проти Естонії» (Leas v. Estonia), заява № 59577/08, від 6 березня 2012 року, (див. насамперед § 81), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Leas%20v.%20Estonia%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-109343%22%5D%7D>; з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2019/03/case-of-leas-v-estonia.pdf>.

[4] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Матановіч проти Хорватії» (Matanović v. Croatia); заява № 2742/12, від 4 квітня 2017 року (див. передусім § 157; § 158), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%5B%222742/12%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-172466%22%5D%7D>; з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2019/03/matanovich-proty-horvatii-tekst-rishennia-espl.pdf>.

[5] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Натунен проти Фінляндії» (Naturanen v. Finland), заява № 21022/04, від 31 березня 2009 року (див. насамперед § 47), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Naturanen%20v.%20Finland%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-91932%22%5D%7D>.

4) Щодо важливості застосування критерію «абсолютної необхідності» в контексті обмеження права захисту на доступ до доказів

Право на розкриття доказів не є абсолютним. У певному кримінальному провадженні можуть бути конкурентні інтереси, наприклад, національна безпека чи потреба захистити свідків, яким загрожує помста, або ж збереження в

таємниці методів, що їх застосовує поліція для розслідування злочинів, і ці інтереси слід врівноважити з правами обвинуваченого. У певних ситуаціях може виникнути потреба приховати від захисту певні докази, щоб захистити основоположні права іншої особи або ж важливі суспільні інтереси [1]. Проте допустимими відповідно до пункту 1 статті 6 є тільки ті заходи, що обмежують право на захист, які суворо необхідні [1, 2]. Крім того, щоб забезпечити право обвинуваченого на справедливий судовий розгляд, будь-які обмеження права на захист мають бути достатньою мірою врівноважені процедурами, яких дотримуються судові органи. Для того ж, щоб гарантувати обвинуваченому справедливий судовий розгляд, будь-які труднощі, спричинені для захисту обмеженням його прав, повинні бути належно компенсовані під час провадження в судових органах [1, 3, 4].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Пасі проти Бельгії» (*Pasi v. Belgium*), заява № 45597/09, від 17 квітня 2018 року (див. передусім § 85), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-182232%22%7D>; з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2020/01/rishennia-espl-pasi-proti-belgii.pdf>.

[2] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Ван Мехелен та інші проти Нідерландів» (*Van Mechelen and Others v. the Netherlands*), заяви № № 21363/93, 21364/93, 21427/93 і 22056/93), від 23 квітня 1997 року (див. насамперед § 58), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Van%20Mechelen%20and%20Others%20v.%20the%20Netherlands%22%5D%2C%22itemid%22:%5B%22001-58030%22%5D%7D>.

[3] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Роу та Девіс проти Об'єднаного Королівства» [ВП] (*Rowe and Davis v. the United Kingdom*) [GC], заява № 28901/95, від 16 лютого 2000 року (див. передусім § 61), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Rowe%20and%20Davis%20v.%20the%20United%20Kingdom%22%5D%2C%22itemid%22:%5B%22001-58496%22%5D%7D>.

[4] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Доорсон проти Нідерландів» (*Doorson v. the Netherlands*), заява № 20524/92, від 26 березня 1996 року (див. насамперед § 72), можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Doorson%20v.%20the%20Netherlands%22%5D%2C%22itemid%22:%5B%22001-57972%22%5D%7D>.

5) Щодо обов'язку суду ретельно перевіряти процес ухвалення рішень про надання дозволу на проведення спеціальних заходів розслідування задля забезпечення дотримання вимог змагального провадження і рівності сторін

У багатьох справах, коли докази, про які мовиться, ніколи не були розкриті, для Суду було б неможливо спробувати врівноважити відповідні інтереси, пов'язані з обвинуваченням, не розглянувши вказані матеріали [1]. Тому він повинен ретельно перевіряти процедуру ухвалення рішення, щоб переконатися, що вона, наскільки це можливо, відповідає вимогам щодо забезпечення змагальності та рівності сторін, а також містить адекватні гарантії для захисту інтересів обвинуваченого [1, 2]. Під час оцінювання відповідних процесуальних гарантій захисту інтересів обвинуваченого суд також враховує, чи стосуються нерозголошені матеріали того звинувачення, яке висунуте особі (чи були відповідні документи частиною обвинувачення і чи передавалися вони для розгляду до суду) [3], а також те, чи така інформація може бути самою собою корисною для захисту у відповідному судовому процесі [4]. Тобто Суд повинен переконатися, що внутрішньодержавна процедура дозволяла розглядати вплив відповідних матеріалів на надійність обвинувального вироку у світлі детальних та обґрунтованих аргументів захисту [3, 4, 5].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Леас проти Естонії» (*Leas v. Estonia*), заява № 59577/08, від 6 березня 2012 року, (див. передусім § 79), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Leas%20v.%20Estonia%22%2C%22itemid%22:%5B%22001-109343%22%5D%7D>; з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2019/03/case-of-leas-v-estonia.pdf>.

[2] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Доусетт проти Об'єднаного Королівства» (*Dowsett v. the United Kingdom*), заява № 39482/98, від 24 червня 2003 року (див. насамперед § 43), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Dowsett%20v.%20the%20United%20Kingdom%22%2C%22itemid%22:%5B%22001-61174%22%5D%7D>.

[3] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Джаспер проти Об'єднаного Королівства» [ВП] (*Jasper v. the United Kingdom*) [GC], заява № 27052/95, від 16 лютого 2000 року (див. передусім § 55), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Jasper%20v.%20the%20United%20Kingdom%22%2C%22itemid%22:%5B%22001-58495%22%5D%7D>.

[4] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «М проти Нідерландів» (*M v. the Netherlands*), заява № 2156/10, від 25 липня 2017 року (див. насамперед § 69), можна ознайомитися за

посиланням [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:\[%22M%20v.%20the%20Netherlands%22\],\[%22itemid%22:\[%22001-175667%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:[%22M%20v.%20the%20Netherlands%22],[%22itemid%22:[%22001-175667%22]}); з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2019/07/rishennia-espl-m-proti-niderlandiv.pdf>.

[5] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Роу та Девіс проти Об'єднаного Королівства» [ВП] (*Rowe and Davis v. the United Kingdom*) [GC], заява № 28901/95, від 16 лютого 2000 року (див. передусім § 66), можна ознайомитися за

посиланням [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:\[%22Rowe%20and%20Davis%20v.%20the%20United%20Kingdom%22\],\[%22itemid%22:\[%22001-58496%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:[%22Rowe%20and%20Davis%20v.%20the%20United%20Kingdom%22],[%22itemid%22:[%22001-58496%22]}).

б) Щодо важливості забезпечення участі сторони захисту у визначенні критеріїв належності електронних даних до доказів у справі

У контексті розкриття доказів можуть виникати питання щодо розголошення електронних даних, які можуть становити певний обсяг інформації, що перебуває в розпорядженні обвинувачення. У такій ситуації важливим запобіжником у процесі перевірки є забезпечення того, щоб сторони захисту була надана можливість брати участь у встановленні критеріїв для визначення того, що може бути важливим для розкриття [1, 2]. Понад те, що стосується ідентифікованих або тегованих даних, то будь-яка відмова в наданні сторони захисту дозволу проводити надалі пошук таких даних загалом порушує питання щодо забезпечення відповідних умов для підготовки захисту [1].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Сігурдур Ейнарссон та інші проти Ісландії» (*Sigurður Einarsson and Others v. Iceland*), заява № 39757/15, від 4 червня 2019 року (див. насамперед §§ 90 і 91), можна ознайомитися за

посиланням [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:\[%22Sigur%20C3%B0ur%20Einarsson%20and%20Others%20v.%20Iceland%22\],\[%22itemid%22:\[%22001-193494%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:[%22Sigur%20C3%B0ur%20Einarsson%20and%20Others%20v.%20Iceland%22],[%22itemid%22:[%22001-193494%22]}); з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2020/04/Einarsson-proti-islandii.pdf>.

[2] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Рук проти Німеччини» (*Rook v. Germany*), заява № 1586/15, від 25 липня 2019 року (див. передусім §§ 67 і 72), можна ознайомитися

за

покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Rook%20v.%20Germany%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-194614%22%5D%7D>.

7) Щодо конкретних обставин, за наявності яких ЄСПЛ встановлював порушення / відсутність порушення права на змагальний судовий розгляд

У одній зі справ Суд дійшов висновку про порушення статті 6 § 1, бо сторона обвинувачення не надала відповідні докази судді першої інстанції та не дозволила йому ухвалити рішення щодо питання розголошення, тим самим позбавивши заявників справедливого судового розгляду [1]. Натомість в іншій справі Суд дійшов висновку про відсутність порушення статті 6 § 1, оскільки докази, про які не повідомлявся захист, не становили жодної частини аргументації обвинувачення і ніколи не подавались до суду присяжних [2].

Ще в одній справі декільком особам відмовили в доступі до доказів, допустимість яких вони заперечували, з огляду на що представники захисту не змогли переконати суддю у своєму твердженні про наявність провокації. Суд констатував порушення статті 6 § 1, бо процедура, застосована для розв'язання питань розкриття доказів і провокації, не відповідала вимогам забезпечення змагального характеру провадження і рівності сторін, а також не передбачала адекватних гарантій, які б давали змогу належно захистити інтереси обвинуваченого [3].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Роу та Девіс проти Об'єднаного Королівства» [ВП] (*Rowe and Davis v. the United Kingdom*) [GC], заява № 28901/95, від 16 лютого 2000 року (див. насамперед § 66), можна ознайомитися за

покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Rowe%20and%20Davis%20v.%20the%20United%20Kingdom%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-58496%22%5D%7D>.

[2] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Джаспер проти Об'єднаного Королівства» [ВП] (*Jasper v. the United Kingdom*) [GC], заява № 27052/95, від 16 лютого 2000 року (див. передусім § 55), можна ознайомитися за

покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Jasper%20v.%20the%20United%20Kingdom%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-58495%22%5D%7D>.

[3] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Едвардс та Льюїс проти Об'єднаного Королівства» [ВП] (*Edwards and Lewis v. the United Kingdom*) [GC], заяви № № 39647/98 і 40461/98, від 27 жовтня 2004 року (див. насамперед § 46), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Edwards%20and%20Lewis%20v.%20the%20United%20Kingdom%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-67226%22%5D%7D>.

8) Щодо конкретних обставин, за наявності яких ЄСПЛ встановлював порушення / відсутність порушення права на змагальний судовий розгляд

Порушення права на змагальний судовий розгляд було встановлене, коли сторони не отримали доповідь судді-доповідача до слухання, тоді як генеральний адвокат отримав, або обвинувачений не мав можливості відповісти на подання генерального адвоката [1].

[1] Детальніше з автентичним текстом рішення ЄСПЛ у справі «Рейнхардт та Сліман-Каїд проти Франції» (*Reinhardt and Slimane-Kaïd v. France*), заяви № № 23043/93 і 22921/93, від 21 березня 1998 року (див. передусім §§ 105–106), можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Reinhardt%20and%20Slimane-Ka%C3%AFd%20v.%20France%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-58149%22%5D%7D>.

**Показчик рішень,
використаних під час підготовки цього Огляду**

Судова практика, використана в цьому Огляді, містить рішення/ухвали щодо прийнятності, ухвалені/постановлені ЄСПЛ. За відсутності інших вказівок, усі покликання стосуються рішень щодо суті, ухвалених Палатою Суду. Аббревіатура «(ухв.)» вказує на те, що наводиться правова позиція з ухвали Суду щодо прийнятності, а аббревіатура «[ВП]» означає, що справа розглядалася Великою Палатою.

Гіперпосилання на справи, наведені в електронній версії Огляду, спрямовують до бази даних HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>), яка надає доступ до всіх ухвал / рішень, постановлених / ухвалених Судом (рішень Великої палати, рішень і ухвал Палат та Комітетів, а також рішень, які включені до «Інформаційного бюлетеня судової практики ЄСПЛ»).

ЄСПЛ постановляє свої ухвали/ухвалює свої рішення англійською або французькою мовою (дві офіційні мови Суду). База даних HUDOC також містить переклади на неофіційні мови (близько тридцяти) низки важливих рішень, ухвалених Судом, і покликання на близько сотні онлайн-збірників судової практики, підготовлених третіми особами. Усі версії різними мовами, що наявні для цитованих справ, доступні на вкладці «Версії іншими мовами» (Language versions) в базі даних HUDOC; цю вкладку можна знайти, використавши гіперпосилання на справу.

—A—

«Akbay and Others v. Germany» (Акбай та інші проти Німеччини), заяви № № 40495/15, 40913/15 та 37273/15, від 15 жовтня 2020 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-204996%22%5D%7D>; з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2021/02/rishennia-espl-akbai-proti-nimechchini-3.pdf>;

Ali v. Romania («Алі проти Румунії»), заява № 20307/02, від 9 листопада 2010 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22fulltext%22:%5B%22Ali%20v.%20Romania%22%2C%22documentcollectionid%22:%5B%22JUDGMENTS%22%2C%22DECISIONS%22%22%5D%7D%22%22%7D>.

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:\[%22Doorson%20v.%20the%20Net%20herlands%22\],%22itemid%22:\[%22001-57972%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:[%22Doorson%20v.%20the%20Net%20herlands%22],%22itemid%22:[%22001-57972%22]});

Dowsett v. the United Kingdom («Доусетт проти Об'єднаного Королівства»), заява № 39482/98, від 24 червня 2003 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:\[%22Dowsett%20v.%20the%20United%20Kingdom%22\],%22itemid%22:\[%22001-61174%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:[%22Dowsett%20v.%20the%20United%20Kingdom%22],%22itemid%22:[%22001-61174%22]}).

—E—

Edwards and Lewis v. the United Kingdom [GC] («Едвардс та Льюїс проти Об'єднаного Королівства») [ВП], заяви № № 39647/98 і 40461/98, від 27 жовтня 2004 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням [https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22fulltext%22:\[%22Edwards%20and%20Lewis%20v.%20the%20United%20Kingdom%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22\],%22itemid%22:\[%22001-67226%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22fulltext%22:[%22Edwards%20and%20Lewis%20v.%20the%20United%20Kingdom%22],%22documentcollectionid%22:[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22],%22itemid%22:[%22001-67226%22]});

Eurofinacom v. France (dec.) («Єврофінаком проти Франції») (ухв.), заява № 58753/00, від 7 вересня 2004 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-66595%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-66595%22]}).

—F—

Furcht v. Germany («Фурхт проти Німеччини»), заява № 54648/09, від 23 жовтня 2014 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-147329%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-147329%22]}).

—G—

Gorgievski v. the former Yugoslav Republic of Macedonia («Горгієвські проти колишньої Югославської Республіки Македонія»), заява № 18002/02, від 16 липня 2009 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням [https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22fulltext%22:\[%22Gorgievski%20v.%20the%20former%20Yugoslav%20Republic%20of%20Macedonia%22\],%22documentcollectio](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22fulltext%22:[%22Gorgievski%20v.%20the%20former%20Yugoslav%20Republic%20of%20Macedonia%22],%22documentcollectio)

[nid2%22:\[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22\],%22itemid%22:\[%22001-93614%22\]}\];](#)

Grba v. Croatia («Грба проти Хорватії»), заява № 47074/12, від 23 листопада 2017 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням

[https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22fulltext%22:\[%22Grba%22\],%22documentcollectionid2%22:\[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22\],%22itemid%22:\[%22001-178699%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22fulltext%22:[%22Grba%22],%22documentcollectionid2%22:[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22],%22itemid%22:[%22001-178699%22]}).

—J—

Janatuinen v. Finland («Янатуїнен проти Фінляндії»), заява № 28552/05, від 8 грудня 2009 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням

[**Jasper v. the United Kingdom\) \[GC\] \(«Джаспер проти Об'єднаного Королівства»\)** \[ВП\], заява № 27052/95, від 16 лютого 2000 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням \[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:\\[%22Jasper%20v.%20the%20United%20Kingdom%22\\],%22itemid%22:\\[%22001-58495%22\\]}\]\(https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:\[%22Jasper%20v.%20the%20United%20Kingdom%22\],%22itemid%22:\[%22001-58495%22\]}\).](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:[%22Janatuinen%20v.%20Finland%22],%22itemid%22:[%22001-96101%22]}];</p>
</div>
<div data-bbox=)

—K—

Khudobin v. Russia («Худобін проти Росії»), заява № 59696/00, від 26 жовтня 2006 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням

[https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22languageisocode%22:\[%22ENG%22\],%22appno%22:\[%2259696/00%22\],%22documentcollectionid2%22:\[%22CHAMBER%22\],%22itemid%22:\[%22001-77692%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22languageisocode%22:[%22ENG%22],%22appno%22:[%2259696/00%22],%22documentcollectionid2%22:[%22CHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-77692%22]}).

—L—

Lagutin and Others v. Russia («Лагутін та інші проти Росії»), заява № № 6228/09, 19123/09, 19678/07, 52340/08 і 7451/09, від 24 квітня 2014 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням [https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22fulltext%22:\[%22Lagutin%20and%20Others%2](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22fulltext%22:[%22Lagutin%20and%20Others%2)

[0v.%20Russia%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22\],%22itemid%22:\[%22001-142518%22\]};](#)

Leas v. Estonia («Леас проти Естонії»), заява № 59577/08, від 6 березня 2012 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:\[%22Leas%20v.%20Estonia%22\],%22itemid%22:\[%22001-109343%22\]};](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:[%22Leas%20v.%20Estonia%22],%22itemid%22:[%22001-109343%22]};); з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2019/03/case-of-leas-v-estonia.pdf>.

—М—

M. v. the Netherlands («М. проти Нідерландів»), заява № 2156/10, від 25 липня 2017 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:\[%22M%20v.%20the%20Netherlands%22\],%22itemid%22:\[%22001-175667%22\]};](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:[%22M%20v.%20the%20Netherlands%22],%22itemid%22:[%22001-175667%22]};); з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2019/07/rishennia-espl-m-proti-niderlandiv.pdf>;

Malininas v. Lithuania («Малінінас проти Литви»), заява № 10071/04, від 1 липня 2008 року, з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням [https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22fulltext%22:\[%22Malininas%20v.%20Lithuania%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22\],%22itemid%22:\[%22001-87223%22\]};](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22fulltext%22:[%22Malininas%20v.%20Lithuania%22],%22documentcollectionid%22:[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22],%22itemid%22:[%22001-87223%22]};);

Matanović v. Croatia («Матановіч проти Хорватії»), заява № 2742/12, від 4 квітня 2017 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:\[%222742/12%22\],%22itemid%22:\[%22001-172466%22\]};](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:[%222742/12%22],%22itemid%22:[%22001-172466%22]};); з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2019/03/matanovich-proty-horvatii-tekst-rishennia-espl.pdf>;

Miliniene v. Lithuania («Мілінене проти Литви»), заява № 74355/01, від 24 червня 2008 року; з автентичним текстом якого рішення ознайомитися за покликанням [https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22fulltext%22:\[%22Milinien%C4%97%20v.%20Lithuania%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22\],%22itemid%22:\[%22001-87142%22\]};](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22fulltext%22:[%22Milinien%C4%97%20v.%20Lithuania%22],%22documentcollectionid%22:[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22],%22itemid%22:[%22001-87142%22]};);

Mirilashvili v. Russia («Мірілашвілі проти Росії»), заява № 6293/04, від 11 грудня 2008 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Mirilashvili%20v.%20Russia%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-90099%22%5D%7D>;

Morari v. the Republic of Moldova («Морарі проти Республіки Молдова»), заява № 65311/09, від 8 березня 2016 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Morari%20v.%20the%20Republic%20of%20Moldova%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22CHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-161369%22%5D%7D>.

—N—

Natunen v. Finland («Натунен проти Фінляндії»), заява № 21022/04, від 31 березня 2009 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Natunen%20v.%20Finland%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-91932%22%5D%7D>;

Nosko and Nefedov v. Russia («Носко і Нефьодов проти Росії»), заяви № 5753/09 і 11789/10, від 30 жовтня 2014 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Teixeira%20de%20Castro%20v.%20Portugal%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-58193%22%5D%7D>.

—P—

Pasi v. Belgium («Пасі проти Бельгії»), заява № 45597/09, від 17 квітня 2018 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-182232%22%5D%7D>;

з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2020/01/rishennia-espl-pasi-proti-belgii.pdf>.

—R—

Ramanauskas v. Lithuania [GC] («Раманаускас проти Литви») [ВП], заява № 74420/01, від 5 лютого 2008 року; з автентичним текстом рішення можна

ознайомитися за покликанням
<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-84935%22%5D%7D>;

Ramanauskas v. Lithuania (№ 2) [«Раманаускас проти Литви (№ 2)»], заява № 55146/14, від 20 лютого 2018 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням
<https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22fulltext%22:%5B%22Ramanauskas%20v.%20Lithuania%22%5D,%22documentcollectionid2%22:%5B%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-180850%22%5D%7D>; з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням
https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2018/03/f5ef3ba52c4849ecd3ac_file.pdf;

Reinhardt and Slimane-Kaïd v. France («Рейнхардт та Сліман-Каїд проти Франції»), заяви № № 23043/93 і 22921/93, від 21 березня 1998 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням
<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Reinhardt%20and%20Slimane-Ka%26%20v.%20France%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-58149%22%5D%7D>;

Rook v. Germany («Рук проти Німеччини»), заява № 1586/15, від 25 липня 2019 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням
<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Rook%20v.%20Germany%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-194614%22%5D%7D>;

Rowe and Davis v. the United Kingdom [GC] («Роу та Девіс проти Об'єднаного Королівства») [ВП], заява № 28901/95, від 16 лютого 2000 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням
<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Rowe%20and%20Davis%20v.%20the%20United%20Kingdom%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-58496%22%5D%7D>.

—S—

Sandu v. the Republic of Moldova («Санду проти Республіки Молдова»), заява № 16463/08, від 11 лютого 2014 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням
<https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22fulltext%22:%5B%22Sandu%20v.%22%5D,%22documentcollectionid2%22:%5B%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-140773%22%5D%7D>;

Sequeira v. Portugal («Секвієра проти Португалії»), заява № 73557/01, від 6 травня 2003 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням
<https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22languageisocode%22:%5B%22FRE%22%5D,%22appno>

[%22:\[%2273557/01%22\],%22documentcollectionid2%22:\[%22ADMISSIBILITY%22\],%22itemid%22:\[%22001-44204%22\]};](#)

Sepil v. Turkey («Сепіл проти Туреччини»), заява № 17711/07, від 12 листопада 2013 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням

[https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22fulltext%22:\[%22Sepil%20v.%20Turkey%22\],%22documentcollectionid2%22:\[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22\],%22itemid%22:\[%22001-128037%22\]};](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22fulltext%22:[%22Sepil%20v.%20Turkey%22],%22documentcollectionid2%22:[%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22],%22itemid%22:[%22001-128037%22]};)

Shannon v. the United Kingdom (dec.) («Шеннон проти Об'єднаного Королівства») (ухв.), заява № 67537/01, від 6 квітня 2004 року; з автентичним текстом ухвали можна ознайомитися за покликанням [https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22fulltext%22:\[%22Shannon%20v.%20the%20United%20Kingdom%22\],%22documentcollectionid2%22:\[%22DECISIONS%22\],%22itemid%22:\[%22001-23863%22\]};](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22fulltext%22:[%22Shannon%20v.%20the%20United%20Kingdom%22],%22documentcollectionid2%22:[%22DECISIONS%22],%22itemid%22:[%22001-23863%22]};)

Sigurður Einarsson and Others v. Iceland («Сігурдур Ейнарссон та інші проти Ісландії»), заява № 39757/15, від 5 квітня 2019 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:\[%22Sigur%20C%20Bour%20Einarsson%20and%20Others%20v.%20Iceland%22\],%22itemid%22:\[%22001-193494%22\]};](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:[%22Sigur%20C%20Bour%20Einarsson%20and%20Others%20v.%20Iceland%22],%22itemid%22:[%22001-193494%22]};); з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2020/04/Einarsson-proti-islandii.pdf>.

—Т—

Taraneks v. Latvia («Таранекс проти Латвії»), заява № 3082/06, від 2 грудня 2014 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:\[%22Taraneks%20v.%20Latvia%22\],%22documentcollectionid2%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\],%22itemid%22:\[%22001-148268%22\]};](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:[%22Taraneks%20v.%20Latvia%22],%22documentcollectionid2%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-148268%22]};)

Tchokhonelidze v. Georgia («Чохонелідзе проти Грузії»), заява № 31536/07, від 28 вересня 2018 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:\[%22Tchokhonelidze%20v.%20Georgia%22\],%22itemid%22:\[%22001-183946%22\]};](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:[%22Tchokhonelidze%20v.%20Georgia%22],%22itemid%22:[%22001-183946%22]};); з неофіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за посиланням <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2018/07/Rishennya-u-spravi-Chohonelidze-proti-Gruzii.pdf>.

Teixeira de Castro v. Portugal («Тейшейра де Кастро проти Португалії»), заява № 44/1997/828/1034, від 9 червня 1998 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Teixeira%20de%20Castro%20v.%20Portugal%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-58193%22%5D%7D>.

—V—

V. v. Finland («В. проти Фінляндії»), заява № 40412/98, від 24 квітня 2007 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22fulltext%22:%5B%22CASE%20OF%20V.%20v.%20FINLAND%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-80209%22%5D%7D>;

Van Mechelen and Others v. the Netherlands («Ван Мехелен та інші проти Нідерландів»), заяви № № 21363/93, 21364/93, 21427/93 і 22056/93), від 23 квітня 1997 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Van%20Mechelen%20and%20Others%20v.%20the%20Netherlands%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-58030%22%5D%7D>;

Vanyan v. Russia («Ваян проти Росії»), заява № 53203/99, від 15 грудня 2005 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22fulltext%22:%5B%22Vanyan%20v.%20Russia%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-71673%22%5D%7D>;

Veselov and Others v. Russia («Веселов та інші проти Росії»), заяви № № 23200/10, 24009/07 і 556/10, від 2 жовтня 2012 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22fulltext%22:%5B%22Veselov%20and%20Others%20v.%20Russia%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22JUDGMENTS%22,%22DECISIONS%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-113289%22%5D%7D>;

Virgil Dan Vasile v. Romania («Вірджіл Дан Васіле проти Румунії»), заява № 35517/11, від 15 травня 2018 року; з автентичним текстом рішення можна ознайомитися за покликанням <https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22itemid%22:%5B%22001-182854%22%5D%7D>.

—Y—

Yakymovych v. Ukraine («Яхимович проти України»), заява № 23476/15, від 16 грудня 2021 року; з автентичним текстом рішення можна

ознайомитися за покликанням
<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-214013%22%5D%7D>; з
офіційним перекладом рішення українською мовою можна ознайомитися за
посиланням <https://minjust.gov.ua/files/general/2022/05/24/20220524162544-84.docx>.

До уваги. Для оформлення правових позицій ЄСПЛ, наведених у цьому огляді, використано матеріали офіційних перекладів рішень ЄСПЛ, здійснених Міністерством юстиції України (у справах проти України), а також матеріали неофіційних перекладів рішень ЄСПЛ українською мовою, які здійснили адвокати Дроздов О. М. та Дроздова О. В. (за відсутності вказівки про інше). У разі відсутності відповідних перекладів опрацьовано автентичний текст рішення та здійснено його переклад автором огляду самостійно.

Кожна з наведених в огляді правових позицій містить тільки основний висновок щодо правового питання, яке постало у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції важливо ознайомитися також з його автентичним текстом.

**Відділ судової статистики,
аналітичної роботи та узагальнення судової практики
апарату Вищого антикорупційного суду**

Жовтень 2022 року